

ข่าวสารด้านการเกษตรสหภาพยุโรป

สถานการณ์ | กฎระเบียบ | แนวโน้มในตลาดอาหารและสินค้าเกษตรยุโรป

แผนพัฒนาการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ ของสหภาพยุโรป (Organic Action Plan)

พื้นที่เกษตรอินทรีย์ในสหภาพยุโรปมีการขยายตัวในอัตราร้อยละ 66 ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา จาก 8.3 ล้านเฮกตาร์ในปี 2552 เพิ่มขึ้นเป็น 13.8 ล้านเฮกตาร์ในปี 2562 โดยปัจจุบันฟาร์มเกษตรอินทรีย์คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 8.5 เมื่อเทียบกับพื้นที่เกษตรทั้งหมดของสหภาพยุโรป และคาดว่าจะภายในปี 2573 สัดส่วนของพื้นที่เกษตรอินทรีย์ในสหภาพยุโรปอาจเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 15 – 18 ของพื้นที่เกษตรทั้งหมด

ยุทธศาสตร์ Farm to Fork และยุทธศาสตร์ความหลากหลายทางชีวภาพภายใต้นโยบาย European Green Deal ของสหภาพยุโรป ได้กำหนดให้มีการขยายพื้นที่เกษตรอินทรีย์เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 25 ภายในปี 2573 อย่างไรก็ตาม เพื่อเป็นการเร่งรัด/ผลักดันการบรรลุวัตถุประสงค์ของยุทธศาสตร์ดังกล่าว คณะกรรมาธิการยุโรปจึงได้ออก “แผนพัฒนาการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ (Action Plan for Development of Organic Production)” เมื่อวันที่ 25 มี.ค. 64 เพื่อเร่งขยายพื้นที่เกษตรอินทรีย์ในสหภาพยุโรป ผ่านมาตรการจูงใจให้เกษตรกรเปลี่ยนมาทำเกษตรอินทรีย์เพิ่มมากยิ่งขึ้น รวมทั้งเพิ่มช่องทางการเข้าถึงสินค้าเกษตรและอาหารอินทรีย์โดยแผนดังกล่าวครอบคลุมระยะเวลา 7 ปี (ตั้งแต่ปี 2564 - 2570) ซึ่งแบ่งเป็น 3 เสาหลัก และแผนปฏิบัติการรวม 23 ข้อ ดังนี้

เสาหลักที่ 1 เพิ่มความต้องการซื้อและสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้บริโภค

1. ส่งเสริมให้ฟาร์มเกษตรอินทรีย์ และ EU organic logo เป็นที่รู้จัก

- ข้อมูลและการสื่อสาร : มุ่งเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ เก็บรวบรวมข้อมูลประโยชน์จากการทำเกษตรอินทรีย์ สื่อสารข้อมูลผ่านสื่อสังคมออนไลน์ รวมทั้งตรวจติดตามว่าผู้บริโภครู้จักเครื่องหมาย EU organic logo เพิ่มขึ้นหรือไม่ในช่วงระหว่างปี 2563 – 2565

- ประชาสัมพันธ์ : จัดระบบประมาณประชาสัมพันธ์สินค้าเกษตรอินทรีย์ เพื่อกระตุ้นความต้องการซื้อทั้งในสหภาพยุโรปและประเทศที่สาม รวมทั้งใช้ประโยชน์จากข้อตกลงการค้าเพื่อขยายการส่งออกสินค้าเกษตรอินทรีย์

2. การจัดซื้อจัดจ้างสาธารณะ

- Green Public Procurement : ผนวกสินค้าเกษตรอินทรีย์เป็นส่วนหนึ่งของเกณฑ์การจัดซื้อจัดจ้างสีเขียว โดยให้โรงพยาบาล สถานะของรัฐ ฯลฯ จัดซื้ออาหารที่ยั่งยืนเพื่อประโยชน์ต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม

3. เสริมสร้างความแข็งแกร่งของโครงการอาหารในโรงเรียน

- EU school scheme : โครงการแจกผัก ผลไม้ และนมในโรงเรียน เพื่อช่วยปลูกฝังนิสัยการบริโภคอาหารที่ดีต่อสุขภาพ ควบคู่ไปกับการให้ความรู้เรื่องเกษตรและการบริโภคที่ยั่งยืน โดยสหภาพยุโรปมีแผนที่จะทบทวนกรอบ EU school scheme ในปี 2566 และจะผลักดันให้ประเทศสมาชิกฯ เพิ่มการแจกสินค้าเกษตรและอาหารอินทรีย์ให้นักเรียน

4. ป้องกันการปลอมแปลงและการสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภค

- ต่อสู้การปลอมแปลงอาหาร : เสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิกฯ กับประเทศที่สามในการกำกับดูแลระบบการควบคุม (control systems) แลกเปลี่ยนประสบการณ์/แนวทางปฏิบัติที่ดีระหว่างประเทศสมาชิกฯ เพื่อป้องกันการปลอมแปลงสินค้าเกษตรอินทรีย์ ควบคุมการนำเข้าอย่างเข้มงวด กำหนดมาตรการลงโทษที่เข้มงวดมากยิ่งขึ้น แจ้งให้ผู้บริโภคทราบเมื่อมีสินค้าปลอมแปลงถูกนำออกจากตลาด และพัฒนาระบบแจ้งเตือนภัยล่วงหน้า

5. ระบบการตรวจสอบย้อนกลับที่แข็งแกร่งและโปร่งใส

- ฐานข้อมูล : ตั้งแต่ปี 2564 เป็นต้นไป คณะกรรมาธิการยุโรปจะจัดทำฐานข้อมูลหนังสือรับรองสินค้าเกษตรอินทรีย์ของผู้ประกอบการในสหภาพยุโรปและประเทศที่สาม รวมทั้งสนับสนุนให้ control authorities และ control bodies ตรวจสอบรับรองสินค้าเกษตรอินทรีย์ผ่านระบบ TRACES เพิ่มขึ้น

- เทคโนโลยีดิจิทัล : นำหนังสือเดินทางดิจิทัล (digital passports) และเทคโนโลยี blockchain มาปรับใช้กับสินค้าเกษตรอินทรีย์ เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบย้อนกลับ เพิ่มความโปร่งใสในห่วงโซ่อุปทาน และสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภค

6. การมีส่วนร่วมของภาคเอกชน

- สนับสนุนให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมส่งเสริมอาหารอินทรีย์ : อาทิ นำเสนออาหารอินทรีย์ผ่านร้านค้าปลีก ซูเปอร์มาร์เก็ต หรือร้านอาหาร โดยภาคเอกชนอาจผนวกเกษตรอินทรีย์เป็นส่วนหนึ่งของนโยบายพัฒนาธุรกิจที่ยั่งยืน อาทิ จำหน่ายอาหารอินทรีย์ในร้านอาหาร หรือแจก bio-cheques สำหรับซื้อสินค้าเกษตรและอาหารอินทรีย์

เสาหลักที่ 2 กระตุ้นการเปลี่ยนไปสู่ระบบเกษตรอินทรีย์ และเสริมสร้างความแข็งแกร่งตลอดห่วงโซ่คุณค่า

1. สร้างแรงจูงใจให้เกษตรกรเปลี่ยนไปสู่ระบบเกษตรอินทรีย์

- นโยบายเกษตรร่วม (CAP) และประมงร่วม (CFP) : ประเทศสมาชิก สามารถนำมาตรการภายใต้ CAP ไม่ว่าจะเป็นโครงการด้านสิ่งแวดล้อม หรือโครงการพัฒนาชนบท เพื่อกระตุ้นการเติบโตของภาคเกษตรอินทรีย์ อาทิ ให้ความช่วยเหลือด้านเทคนิค ให้บริการคำปรึกษา รวมทั้งแลกเปลี่ยนความรู้ นวัตกรรม และแนวทางการปฏิบัติที่ดีด้านเกษตรอินทรีย์ นอกจากนี้ ประเทศสมาชิก สามารถใช้เงินจากกองทุนกิจการทางทะเลและการประมงสหภาพยุโรป (EMFAF) เพื่อส่งเสริมการเติบโตของภาคการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำอินทรีย์

2. การวิเคราะห์ภาคเกษตรอินทรีย์

- เตรียมข้อมูล : เผยแพร่ข้อมูลการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ในสหภาพยุโรป (พื้นที่ จำนวนฟาร์ม ฯลฯ) และจัดทำรายงานประจำปีด้านการนำเข้าสินค้าเกษตรอินทรีย์จากประเทศที่สาม ซึ่งการจัดเก็บ รวบรวม วิเคราะห์ และเผยแพร่ข้อมูลอย่างสม่ำเสมอจะสร้างความโปร่งใสในตลาด และเพิ่มความเชื่อมั่นในภาคเกษตรอินทรีย์

- พัฒนาการเก็บข้อมูลตลาด : เสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิก และข้อมูลจากระบบ EU Market Observatories

3. องค์กรผู้ผลิต และการรับรองสินค้าเกษตรอินทรีย์แบบกลุ่ม

- สนับสนุนการจัดตั้งองค์กรผู้ผลิต (POs) : ส่งเสริมให้ประเทศสมาชิก จัดทำกองทุนเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรอินทรีย์ในการจัดตั้งหรือเข้าร่วม POs ซึ่งจะช่วยพัฒนาสถานะของเกษตรกรอินทรีย์ในห่วงโซ่อุปทาน โดยเฉพาะในการต่อสู้กับการปฏิบัติทางการค้าที่ไม่เป็นธรรม

- การรับรองเกษตรอินทรีย์แบบกลุ่ม (group certification) : เป็นวิธีช่วยเหลือเกษตรกรรายย่อยลดค่าใช้จ่ายในการขอตรวจรับรองด้านเกษตรอินทรีย์ ลดความยุ่งยากด้านงานเอกสาร และเสริมสร้างความแข็งแกร่งของเครือข่ายเกษตรกรอินทรีย์ในท้องถิ่น

4. การแปรรูปในท้องถิ่นและห่วงโซ่อุปทานแบบสั้น

- ส่งเสริมการแปรรูปในท้องถิ่น และวงจรการค้าที่สั้นลง : ตั้งแต่ปี 2566 เป็นต้นไป สหภาพยุโรปจะส่งเสริมการจัดตั้งธุรกิจแปรรูปขนาดเล็กในท้องถิ่น และจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ผ่านวงจรการค้าที่สั้นลง ซึ่งจะเป็นหนึ่งในมาตรการในการแก้ไขปัญหาด้านสภาพภูมิอากาศ และยังเป็นโอกาสในการต่อยอดไปสู่ธุรกิจอื่น ๆ อาทิ การท่องเที่ยว การจัดตั้งชุมชนอินทรีย์ (bio-district) ฯลฯ

- ส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์ในชนบท : มาตรการส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์ในชนบท เพิ่มการมีส่วนร่วมทางสังคม (social inclusion) ส่งเสริมสภาพการทำงานและความเป็นอยู่ที่ดี เพิ่มการจ้างงานในกลุ่มเกษตรกรหนุ่มสาว รวมทั้งส่งเสริมความเท่าเทียมกันระหว่างเพศ (gender equity)

5. โภชนาการอาหารสัตว์

- การวิจัยและนวัตกรรม : กองทุน Horizon Europe สนับสนุนการวิจัยและนวัตกรรมด้านวิตามิน สารอินทรีย์ และแหล่งโปรตีนทดแทนต่าง ๆ (แมลง สาหร่าย ของเหลือภาคประมง/การเพาะเลี้ยง สัตว์น้ำ ฯลฯ) เพื่อใช้เป็นสารเติมแต่งหรือโปรตีนอาหารสัตว์ทดแทน ช่วยเพิ่มอุปทานอาหารสัตว์ในท้องถิ่น และความหลากหลายทางโภชนาการ

6. การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำอินทรีย์

- การวิจัยและนวัตกรรมด้านการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำอินทรีย์ : อาทิ พัฒนาสารอาหารทางเลือกใหม่ วิธีการผสมพันธุ์ แนวทางส่งเสริมสวัสดิภาพสัตว์ในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ส่งเสริมการลงทุนในระบบเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำร่วมกันหลายชนิด ศึกษาปัจจัยที่ขัดขวางการเติบโตของภาค การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำอินทรีย์ในสหภาพยุโรป และนำเสนอแนวทางปฏิบัติในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำอย่างยั่งยืน

เสาหลักที่ 3 ส่งเสริมบทบาทภาคเกษตรอินทรีย์ต่อความยั่งยืน

1. ลดผลกระทบต่อสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อม

- ลดก๊าซเรือนกระจก : ภาคเกษตรและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำอินทรีย์จะช่วยให้ยุโรปบรรลุเป้าหมาย carbon neutral ภายในปี 2593 ผ่านการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก และทำหน้าที่เป็นแหล่งดูดซับก๊าซคาร์บอน โดยตั้งแต่ปี 2565 เป็นต้นไป สหภาพยุโรปจะจัดตั้งเครือข่ายเกษตรอินทรีย์ที่ส่งผลดีต่อสภาพภูมิอากาศ ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนแนวทางปฏิบัติที่ดีในการทำเกษตรอินทรีย์ และสนับสนุนการจัดตั้งฟาร์มคาร์บอน

2. ความหลากหลายทางชีวภาพทางพันธุกรรม และผลผลิต

- เพิ่มความหลากหลายทางชีวภาพและผลผลิต : กองทุน Horizon Europe สนับสนุนการวิจัยเกี่ยวกับการเก็บรักษาและใช้ทรัพยากรพันธุกรรม การผสมพันธุ์ และการมีเมล็ดพันธุ์อินทรีย์ที่พอเพียง การผลักดันการแลกเปลี่ยนความรู้เกี่ยวกับวัสดุที่เหมาะสมกับการทำเกษตรอินทรีย์ รวมทั้งการวิจัยและนวัตกรรมที่มุ่งเพิ่มปริมาณผลผลิตอินทรีย์

3. ปัจจัยการผลิตและผลิตภัณฑ์อารักขาพืชทางเลือก

- พัฒนาปัจจัยการผลิตและผลิตภัณฑ์อารักขาพืชทางเลือก : สารบางชนิด อาทิ ทองแดง ได้รับอนุญาตให้ใช้เป็นสารกำจัดศัตรูพืชในการทำเกษตรอินทรีย์ แต่อาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและดิน ดังนั้น สหภาพยุโรปจึงสนับสนุนการวิจัย/พัฒนาทางเลือกใหม่ทดแทนการใช้ปัจจัยการผลิตซึ่งยังเป็นที่ถกเถียงกัน และส่งเสริมการใช้สารชีวภัณฑ์กำจัดศัตรูพืช (biopesticides) เป็นทางเลือกทดแทน

4. สวัสดิภาพสัตว์

- ส่งเสริมสวัสดิภาพสัตว์ : การเลี้ยงปศุสัตว์อินทรีย์จะต้องพิจารณาถึงสวัสดิภาพสัตว์ ซึ่งเป็นผลดีต่อสุขภาพสัตว์และคุณภาพอาหาร โดยฟาร์มปศุสัตว์อินทรีย์จะรับรองว่าสัตว์จะได้รับการปฏิบัติที่ดีตั้งแต่การเลี้ยงดูไปจนถึงการเชือด ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการและพฤติกรรมตามธรรมชาติของสัตว์

5. การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ

- พลาสติก : เกษตรอินทรีย์สามารถช่วยแก้ไขปัญหาพลาสติกได้ผ่านการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ การใช้ซ้ำ รีไซเคิล ใช้พลาสติกชีวภาพ หรือใช้พลาสติกที่ย่อยสลายได้ทางชีวภาพเพิ่มขึ้น

- น้ำ : ส่งเสริมการใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน ลดการรั่วไหลของสารอาหารและสารปราบศัตรูพืชจากภาคเกษตร

แผนปฏิบัติการฯ ฉบับใหม่จะเป็นแรงขับเคลื่อนให้การผลิตและความต้องการซื้ออาหาร-สินค้าเกษตรอินทรีย์ในสหภาพยุโรปเติบโต สร้างความเชื่อมั่นให้ผู้บริโภค และส่งเสริมบทบาทภาคเกษตรอินทรีย์ต่อความยั่งยืน แผนปฏิบัติการฯ ยังสอดคล้องกับเป้าหมายหลายข้อภายใต้ยุทธศาสตร์ Farm to Fork และความหลากหลายทางชีวภาพ ได้แก่ ลด การใช้สารปราบศัตรูพืช ลดการรั่วไหลของสารอาหารและพัฒนาไปสู่สังคมไร้มลพิษ (Zero Pollution Ambition) อย่างไรก็ตาม เป้าหมายเพิ่ม พื้นที่เกษตรอินทรีย์เป็นร้อยละ 25 และพัฒนาไปสู่ระบบอาหารที่ยั่งยืน จะประสบความสำเร็จได้จะต้องอาศัยเครื่องมือการเงิน มาตรการจูงใจ และความร่วมมือจากทุกฝ่ายตั้งแต่ระดับท้องถิ่นจนถึงความร่วมมือระหว่างประเทศ

สำหรับประเทศไทยอาจได้รับผลกระทบจากสหภาพยุโรปเพิ่มความเข้มงวดในการตรวจสอบสินค้าเกษตรอินทรีย์นำเข้า เพื่อป้องกันการปลอมแปลงหรือสินค้าที่ไม่ได้มาตรฐาน แต่ในอีกด้านหนึ่ง การที่ผู้บริโภคตื่นตัวและตระหนักถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการสนับสนุนสินค้าเกษตรอินทรีย์จะช่วยส่งเสริมให้ไทยมีโอกาสขยายการส่งออกเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะสินค้าที่ตลาดสหภาพยุโรปยังมีความต้องการสูงหรือมีข้อจำกัดในการผลิต เช่น ผักผลไม้จากเขตร้อน ข้าว สัตว์น้ำเพาะเลี้ยงอินทรีย์

เอกสารอ้างอิง : Commission Communication - action plan for the development of the organic production in EU